

BEDİÜZZAMAN'DA KARDEŞLİK VE BİRLİK ÇAĞRISI¹

Nevzat YALÇINTAŞ²

Bediüzzaman Said Nursî Hazretleri yaşadığı döneme, bugüne ve bütün açıklığı ile görülüyor ki geleceğe ışık tutmuş müstesna bir din âlimidir. Onun eserleri ve örnek hayatı bugün bütün tazeliği ve canlılığı ile önümüzde durmaktadır. Bediüzzaman Hazretlerinin yaşadığı dönem sadece Osmanlı İmparatorluğu ve Türkiye'nin değil ve fakat bütün İslâm dünyasının en derin bir buhran içinde bulunduğu yıllara rastlamıştı. 18. asır, İslâm ülkeleri ve milletleri için tam bir dağılma, parçalanma, çökme ve sonuçta Avrupa ülkelerinin fiili hakimiyeti altına girme gibi bir zulmet yüzyılı olmuştur. 20. asrın ilk çeyreğinde normal Türkiye ile birlikte bir elin parmaklarını geçmeyecek kadar İslâm ülkeleri hariç, mağripten maşrika ve oradan da Pasifik Oksyanusu'na kadar bütün İslâm toprakları ve halkları sömürgecilerin müstemlekesi ve esiri haline gelmişti.

İslâm âlimleri karanlığın en koyu olacağı gecelerde gökyüzünde parlamaya ve istikamet göstermeye başlayan yıldızlar ve dünyayı aydınlatan dolunay gibidirler. İşte Said Nursî Hazretleri de, Müslümanların kendilerine güvenlerinin kaybolduğu, inançlarının zaafa düştüğü

1 Bu yazı Prof. Dr. Nevzat Yalçıntaş'ın 24-26 Ekim 1995 tarihlerinde İstanbulda düzenlenen Uluslararası Bediüzzaman Sempozyumu III için yaptığı açılış konuşmasından alınmıştır.

2 Prof. Dr., Ünlü bir Türk siyasetçi, düşünür, öğretim üyesi ve gazeteci (ö. 15 Temmuz 2016).

ümitsizlik bulutlarının her yeri kapladığı bir zamanda dinimizin iman hakikatlerini anlatmaya, öğretmeye, yaymaya bütün bir ömrünü son nefesine kadar tahsis etmiştir. O hep İslâmı tebliğ eden ve iman bayrağını en yükseklere dikmeye çalışan gerçek bir din âlimi olmuştur. Tarihte, inançları, fikirleri ve doğruları yılmadan anlattıkları için baskıya eziyete ve hatta zulme maruz kalmış gerçek din ve ilim adamlarının kaderi Bediüzzaman Hazretlerinin de yaşadığı bir hayat şekli oldu. Onun talebeleri de yakın zamana kadar bu çileli yaşama çizgisini paylaştılar.

Bediüzzaman Hazretleri bir taraftan iman hakikatlerini zulmeti aydınlatan nurlar gibi anlatmak ve yaymaya çalışırken, aynı zamanda İslâm dünyasının içine düştüğü bölünme, dağılma ve esir olarak başkalarının yönetimi altına düşme manzarasında derin bir acı ve sonsuz bir elem duyuyor, bu zillet halinden kurtulma çarelerini göstermeye büyük gayret sarfediyordu. Onun işaret ettiği çarelerin şüphesiz ki başında bölünme ve dağılmanın tam aksi olan birlik, bütünlük ve beraberlik geliyordu.

Said Nursî Hazretleri bütün eserlerinde ana konu, mihver fikir ve tebliğ “iman” ise, onu hemen takip eden unsur ise “ittihad” hedefi olmuştur. Onun çok sayıda eserinde birlik, ittihad-ı İslâm (İslâm birliği) fikri çok vazih bir şekilde ele alınıp işlenmiştir. O Müslümanların birliği ve beraberliği gayesine o kadar önem vermektedir ki, 27 Mart 1909 tarihli ve Sada-i Hakikat başlıklı yazısında aynen şu fikri beyan etmiştir:

“...Farzda riya yoktur. Bu zamanın en büyük farz vazifesi ittihad-ı İslâmdır.”

Bediüzzaman'ın “İslâm Birliği” hedef ve kavramından ne kastettiği yine kendisi tarafından Rumuz isimli eserinde şu şekilde açıklanmıştır:

“İttihad-ı İslâm nedir? İttihad-ı İslâm, Şarktan Garba, Cenuptan Şimale mümted bir meclis-i nuranidir.. Misak-ı ezeliye ile peyman ve yeminimiz olan iman ile o cemiyete dahil olmuşuz, ehl-i tevhidiz, ittihadı memuruz.”

Görülüyor ki, bu anlayışta birlik ve bütünlük en sağlam bir esasa bağlanıyor ve en güçlü bir zemine oturtuluyor. O da her şeyden önce ruhlardaki, kalplerdeki, inanç ve fikirlerdeki birliktir. “Meclis-i Nurani-den” kastedilen önce böyle bir gönül ve düşünce birliğidir. Nitekim Bediüzzaman Hazretleri Hutbe-i Şâmiye’inde “ittihadın hedefi ve maksadı i’layı kelimetullah” yani hakkın üstün tutulmasıdır, derken İslâm birliğinin nasıl yüce bir kavram ve anlayışa dayandığını açıkça izah etmiştir. O ayrıca İslâm birliğine giden yolun “Meşveret”ten geçtiğini ve böyle bir ittihadın ancak ilim ve fikirlerin uzlaşması ile mümkün olabileceğini belirtmiştir.

“Lakin ittihat cehl ile olmaz. İttihat, imtizaç-ı efkârdır” (Münazarat).

Meşveret ve fikirlerin uzlaştırılmasının, birliğin sağlanmasında ana esaslar olduğunu ortaya koyan Bediüzzaman Hazretleri, dinde her türlü zorlamayı da reddederek sevgi ve ikna yolunu öğütleyerek Müslümanların birleşmesinde en sağlam zemini göstermiş olmaktadır. Bu zemin ise hürriyet ve demokrasinin vücut bulduğu alandır. Böylece iman ve ilimden hareketle ittihadın sağlanması hedef gösterilmekte ve bunun demokrasi diye ifade edilecek bir metodla gerçekleştirilmesini istemektedir.

Nur Risalelerinde kardeşlik, birlik ve beraberlik tavsiye edilmekte ve cehaletten, nifaktan, bölünüp parçalanmak ve anarşiden uzak durulması ısrarla öğütlenmektedir. Said Nursî Hazretleri İslâm birliğini hedef olarak gösterir ve “İttihadın meşrebi muhabbettir” derken bunu sadece konuşma ve yazılarında bırakmamış, bölücülüğe sapanları doğru yola getirmek için bizzat uğraşmıştır. Ülkemizde bugün en korkunç, en vahşiyane cinayet ve tahribatını yapan bölücülüğün bariz özelliklerine bakınca şu hükmü rahatlıkla verebiliriz: Nur Risaleleri, ırkçılık mikrobunu kapmış, bölücülük ve tethiş batağına saplanmış talihsiz gençlerin tedavi ve kurtuluşlarında en tesirli devadır. Bu açık gerçeği göremeyen gafiller, bizzat anarşi ve bölücülüğü meslek edinenler ne yazık ki uzun süreler risalelerin neşrettiği nurlarla mücadele ettiler. Kendileri kaybettiler, millete zarar verdiler.

Bediüzzaman Hazretleri, İslâm Birliği idealini sadece mücerret bir inanç ve fikir olarak sınırlamamış ve fakat onu somut gerçeğe getirerek formüle etmiştir.

Bu da, “Cemahir-i Müttefika-i İslâmiyye” yani “Birleşik İslâm Cumhuriyetleri” hedefidir. 21. asra birkaç adımın kaldığı günümüzde dünyada çok büyük bölgesel bütünleşme politikaları uygulanmaktadır. Hemen bütün Kuzey Amerika’yı içine alan NAFTA, Avrupa’yı birleştiren A.B., eski Sovyetler Birliği Cumhuriyetlerini birleştirecek B.D.T. ve Uzak Doğu’daki APEC projeleri bu bölgelerdeki ülkeleri bütünleştirme hedefine götürmektedir. Birleşen ülkelerin teşkil ettiği, büyük alanlar karşısında İslâm Dünyası bölünmüş durumdadır. Bu haliyle İslâm âlemi dünyanın yumuşak karnı ve zaaf noktası olmuştur ve her türlü müdahale ve saldırılara karşı açık durumdadır. İslâm Konferansı Teşkilâtı ve Ekonomik İşbirliği Teşkilatı (ECO), Körfez İşbirliği Konseyi, Mağrib Birliği gibi İslâm ülkelerinin birliğini hedef alan resmî kuruluşlar arzu edilen sonuçlara varamamışlardır. İslâm Konferansı Teşkilâtı, Müslümanların birbirlerini katlettikleri Müslümanlar arası silâhlı çatışmaların çözümünde müessiriyet gösterememiş ve büyük itibar kaybına uğramıştır. Son olarak bu teşkilâtın içinde oluşturulan “Temas Grubu” Bosnalı Müslümanların can güvenliklerinin sağlanması, meşru haklarının sağlanmasında varlığını hissettirmiştir.

Müslümanların bir ve beraber olmaları, en önemli ve acil konularda işbirliği gayesi ile kurulan bu İslâm ülkeleri arası kuruluşlardan niçin arzu edilen neticeler sağlanamamaktadır? Bu sorunun cevabı araştırılabilir fakat temel sebep olarak bütün resmî teşkilâtların ve biraraya gelmelere rağmen kalpler, gönüller ve fikirler birleşmemiş denilebilir. Bu asıl güç kaynaklarını birleştirmek, bir iman, ilim, irfan çabasıdır ve ancak o zaman birleşen iradeler ittihadı gerçekleştirecektir.